

ΔΙΚΤΥΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

7^ο-9^ο εξαμήνου ΣΕΜΦΕ

Δίκτυα Επικοινωνιών (7^ο, ΣΕΜΦΕ)

Διδάσκοντες:

Καθ.	Μ. Θεολόγου	theolog@cs.ntua.gr	210-7722532
Καθ.	Ν. Μήτρου	mitrou@softlab.ntua.gr	210-7721639

Ιστοσελίδα μαθήματος:

<http://pyrros.cs.ntua.gr/diktya-semfe>

Τηλεπικοινωνίες: σύντομη αναδρομή

Οι τηλεπικοινωνίες στους αρχαίους *

- Φρυκτωρίες (φρυκτός + ώρα)
μεταβίβαση μηνυμάτων με φωτιές
- Οπτικός τηλεγράφος
(Κλεοξένης - Δημόκλειτος, 350 π.Χ)

δύο πυρσοί ↓

P =

A	B	Γ	Δ	E
Z	H	Θ	I	K
Λ	M	N	Ξ	O
Π	P	Σ	T	Υ
Φ	X	Ψ	Ω	

τέσσερεις πυρσοί →

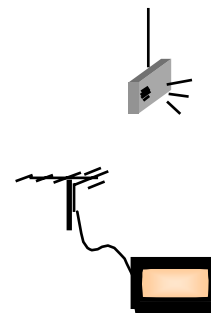
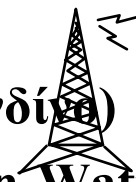
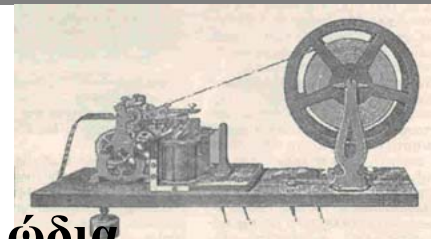

(*) Δες:

- Μουσείο ΟΤΕ
- Χρ. Λάζος, Τηλεπικοινωνίες των Αρχαίων Ελλήνων, Αίολος, 1997

Τα ιστορικά βήματα στις τηλεπικοινωνίες

- 1839 Τηλέγραφος (Cooke, Wheatstone)
- 1844 Κώδικας Morse (--)
- 1850-1860 Πρώτα Υποβρύχια Τηλεγραφικά καλώδια
- 1876 Τηλέφωνο (A. G. Bell, E. Gray)
- 1879 Πρώτο τηλεφωνικό κέντρο (PBX)
- 1896 Ασύρματη μετάδοση (Marconi)
- 1916-1920 Πρώτες Ραδιοφωνικές εκπομπές
- 1926-1936 Πειράματα τηλεόρασης
- 1936 Πρώτες δοκιμαστικές εκπομπές TV (Λονδίνο)
- 1935 Πρώτο πρακτικό RADAR (Sir R. Watson-Watt)
- 1954 Πρώτο standard έγχρωμης τηλεόρασης (NTSC)
- 1960 Πρώτος τηλεπ. Δορυφόρος (Echo I)

Τα ιστορικά βήματα στις τηλεπικοινωνίες (συνέχεια)

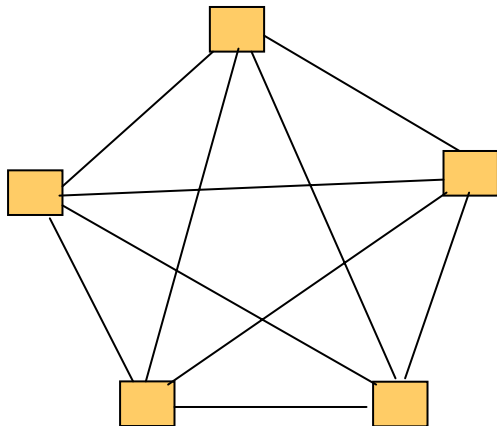
- 1962 Πρώτα ψηφιακά συστήματα μετάδοσης TDM
- 1966 Πρόταση χρήσης οπτικών ινών (K.C. Kao, G.A. Hockman)
- 1970- ARPANET: το πρώτο δίκτυο υπολογιστών
- 1970- Ψηφιακά συστήματα επικοινωνιών
- 1980- Πρώτα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας
- 1980- Δίκτυα καλωδιακής τηλεόρασης
- 1990- Διαδίκτυο (Internet) - Εφαρμογή World Wide Web
- 2000- Δίκτυα Ολοκληρωμένων υπηρεσιών

Δίκτυα επικοινωνιών: επισκόπηση

Όρισμός - Αναγκαιότητα Δικτύων

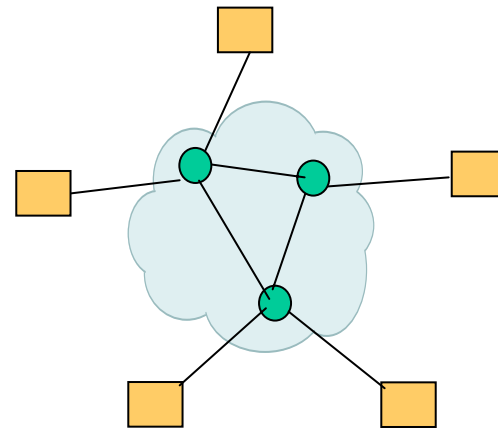
Δίκτυο: Υποδομή για τη διασύνδεση απομακρυσμένων οντοτήτων και τη μεταφορά μεταξύ αυτών αγαθών, πληροφορίας, ...

- Δίκτυα Συγκοινωνίας & Μεταφορών
- Δίκτυα Επικοινωνίας
- ...

Ιδιωτικοί σύνδεσμοι (p.to.p)

$$\text{Πλήθος} = \frac{N(N-1)}{2} \quad (\sim N^2)$$

Κοινόχρηστη υποδομή

Δίκτυα επικοινωνιών

Δίκτυο

- Τηλεφωνικό
- Καλωδιακής TV
- Υπολογιστών
- Ολοκληρωμένων Υπ.

Υπηρεσία

- Τηλεφωνία
- Διανομή προγραμ. Video
- Ανταλλαγή δεδομένων
- πολλές / όλες

Ψηφιακά Δίκτυα Επικοινωνιών

Δίκτυα ανταλλαγής πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή (ακολουθίες δυαδικών ψηφίων)

- **Σύνδεσμοι**: δίαυλοι ψηφιακής μετάδοσης
- **Κόμβοι**: υλικό (hardware) – λογισμικό (software) δρομολόγησης & μεταγωγής

Ψηφιακή τεχνολογία

- Παράσταση της πληροφορίας υπό μορφή ψηφίων (δυαδικών ψηφίων: **0** , **1**)
- Αποθήκευση των δ.ψ. σε ηλεκτρονικά στοιχεία δύο καταστάσεων (π.χ. τρανζίστορς)
- Ταχύτατη μηχανική επεξεργασία με ψηφιακούς Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές

Η Ψ.Τ. Στις τηλεπικοινωνίες

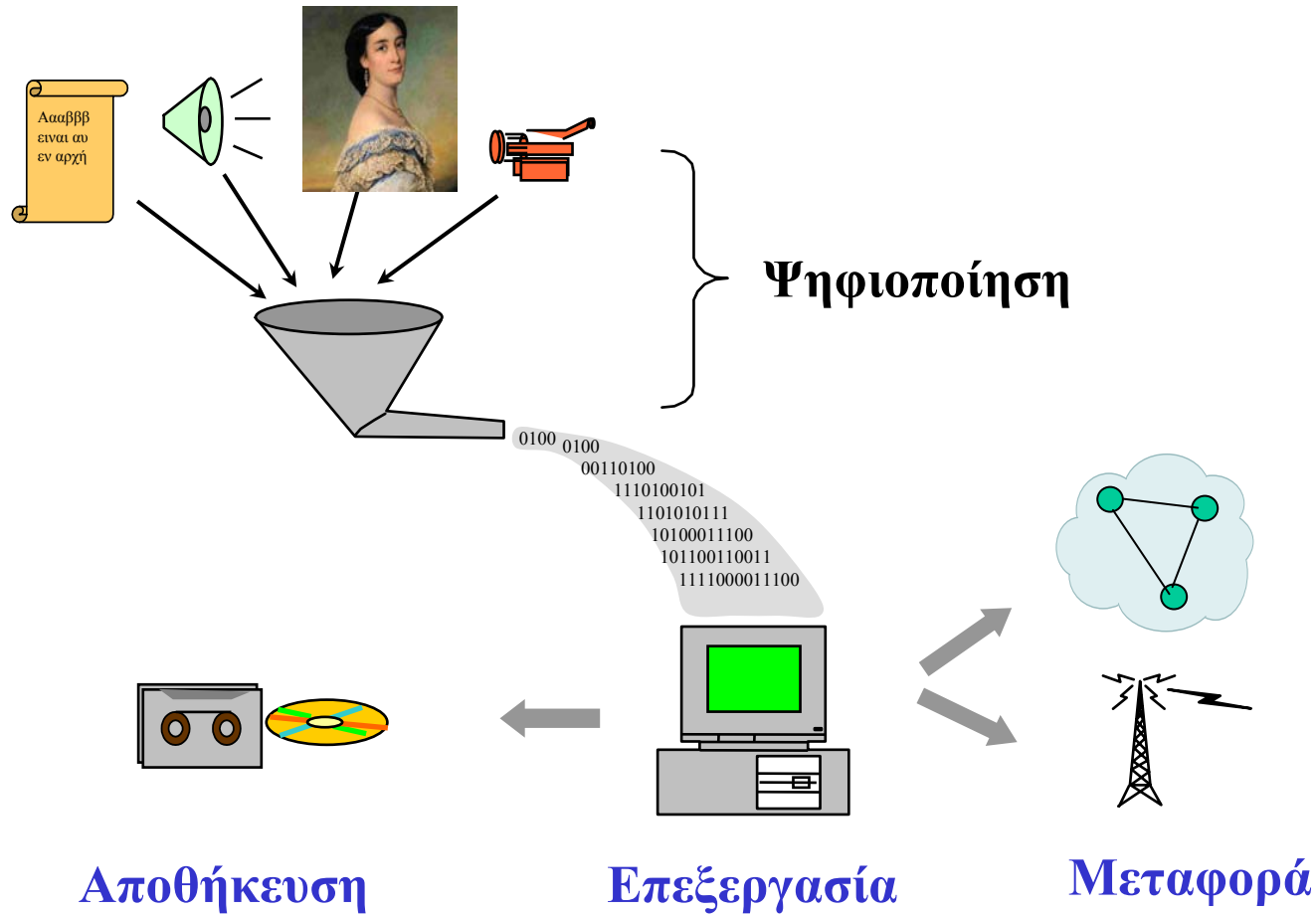
Η ψηφιακή τεχνολογία επέτρεψε:

- Εισαγωγή νέων υπηρεσιών, αναβάθμιση παλαιών
- Ενοποίηση υπηρεσιών
- Σύγκλιση με άλλες περιοχές (πληροφορικής, ελέγχου) και μείωση κόστους λόγω οικονομίας κλίμακας

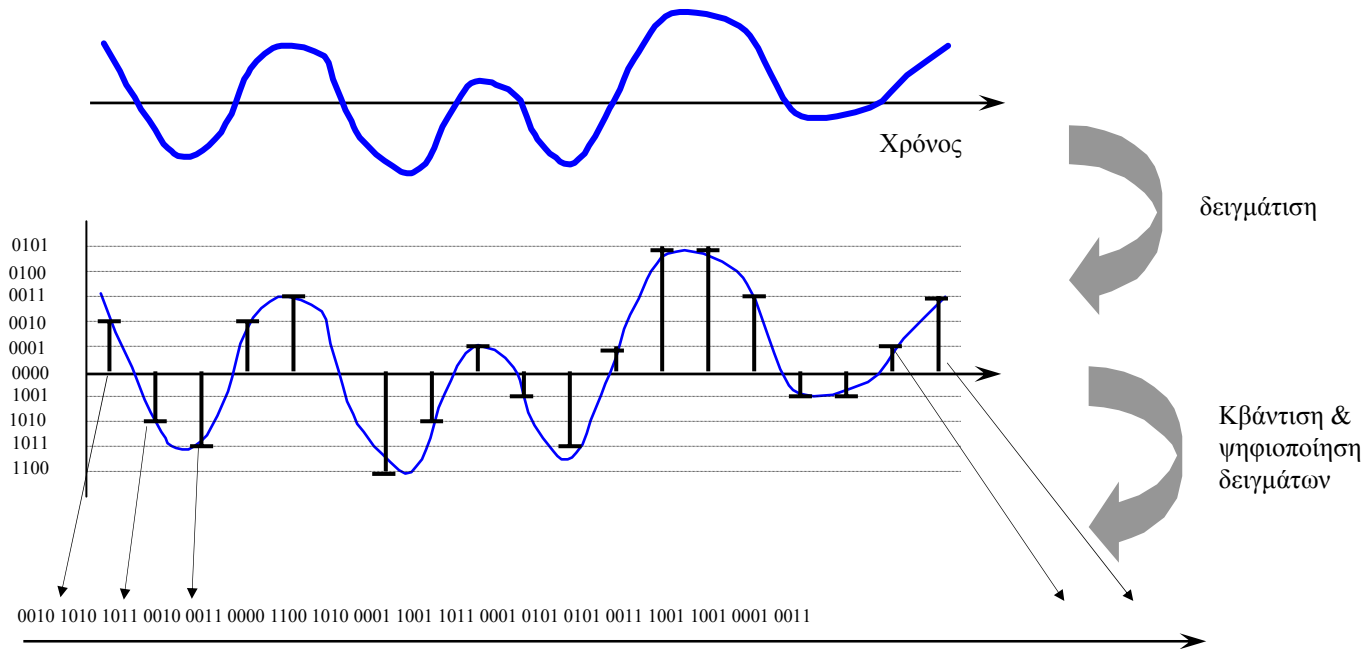
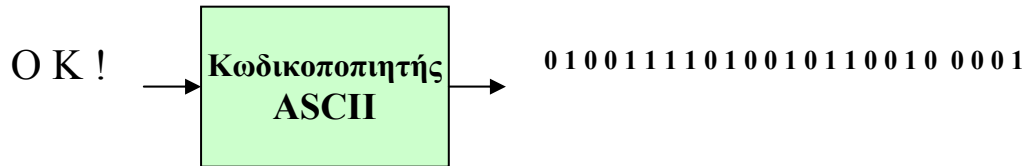
Ειδικότερα στις τηλεπικοινωνίες:

- Χρήση κωδίκων για
  - κρυπτογράφηση της πληροφορίας → μεγαλύτερη ασφάλεια
  - διόρθωση λαθών → καλύτερη ποιότητα
  - συμπίεση της πληροφορίας → οικονομία

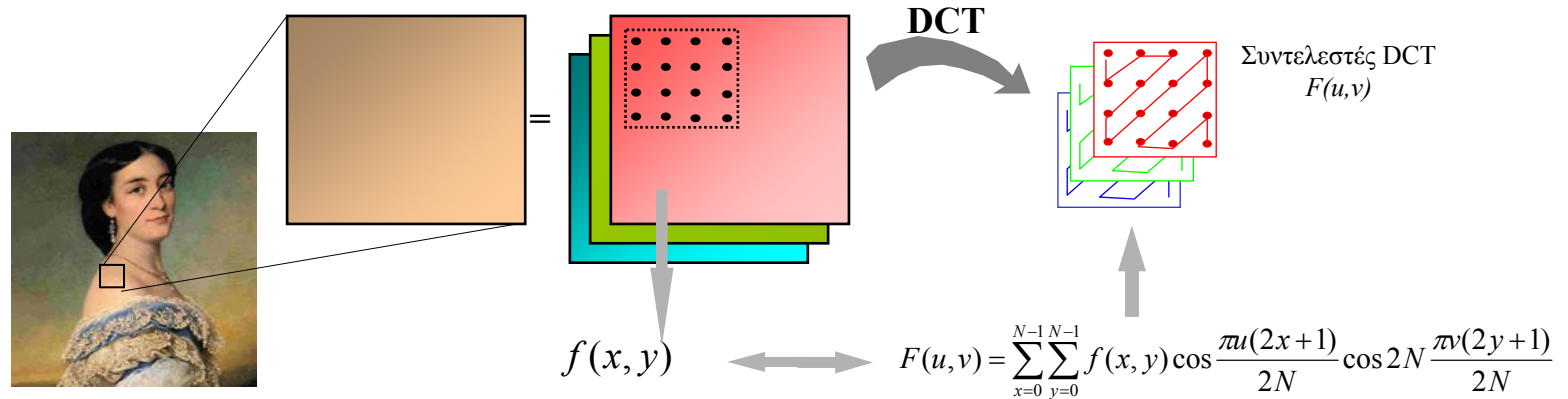
Ψηφιοποίηση, ενοποίηση υπηρεσιών

Ψηφιοποίηση αναλογικής & διακριτής πηγής

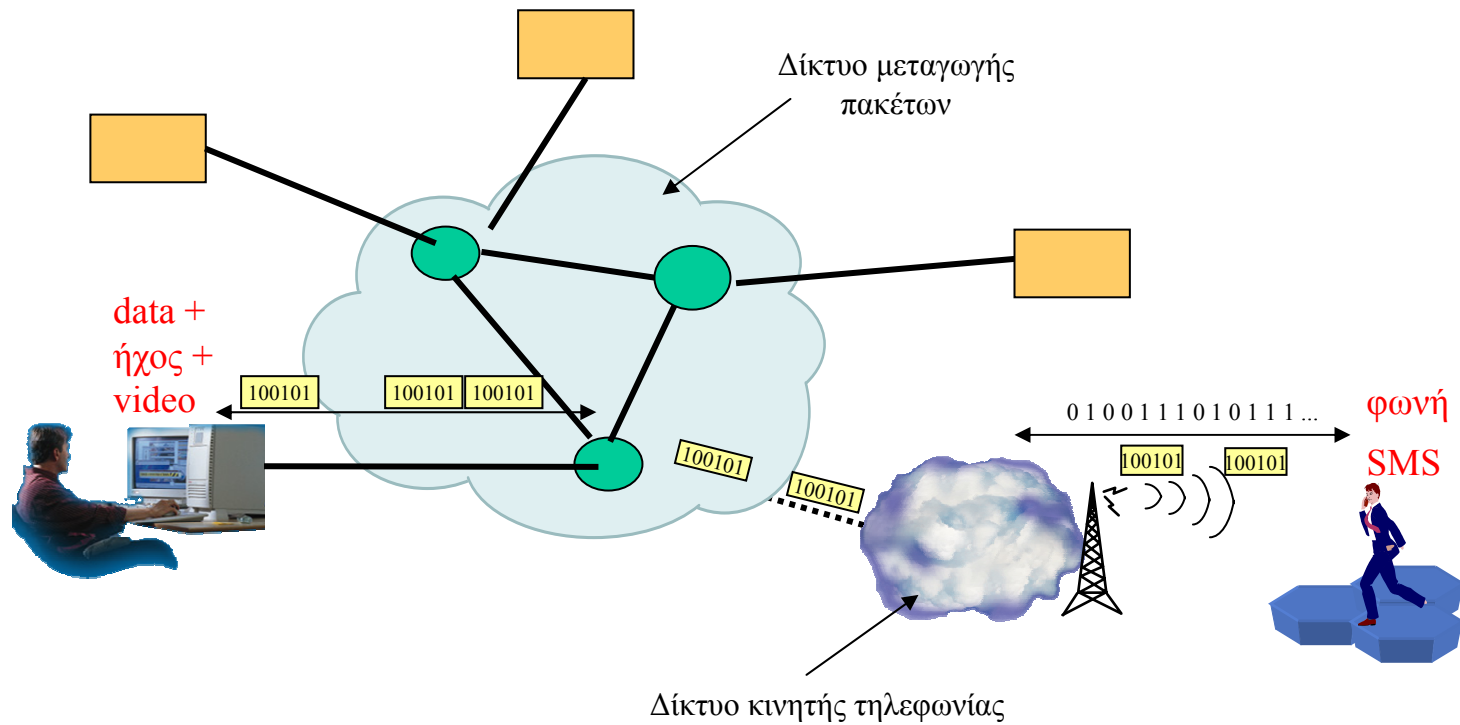
Ψηφιοποίηση/συμπίεση εικόνας

ΒΗΜΑΤΑ

- Χωρισμός εικόνας σε Blocks NxN (π.χ. 8 x 8)
- Υπολογισμός συντελεστών μετασχηματισμού (για κάθε block)
- Κβάντιση των συντελεστών (αυξανόμενο με τη συχνότητα βήμα)
- Κωδικοποίηση των συντελεστών DC με κώδικα μεταβλ. μήκους
- Σάρωση zig-zag και κωδικοποίηση συντελεστών AC (Run-length, Huffman)

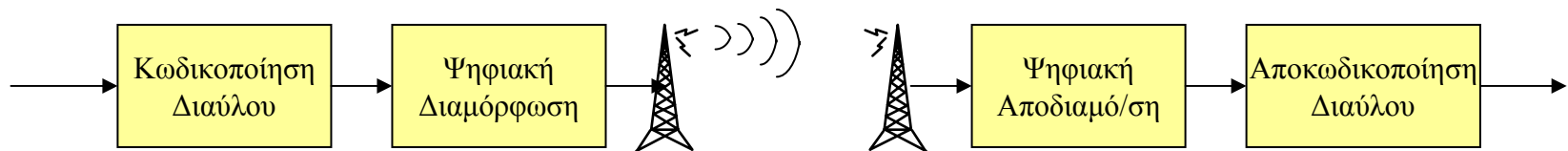
Συνεχείς Ροές & πακέτα δεδομένων

Ψηφιακή μετάδοση

Βασικές λειτουργίες

- **Κωδικοποίηση διαύλου (channel coding):** Επεξεργασία της ψηφιακής ακολουθίας για δυνατότητα αποκατάστασης λαθών (π.χ. προσθήκη bits ισοτιμίας)
- **Ψηφιακή διαμόρφωση (digital modulation):** Απεικόνιση των bits σε παλμούς κατάλληλους για μετάδοση στον δίαυλο
- **Εκπομπή-λήψη της παλμοσειράς**
- **Επεξεργασία για «βέλτιστη» αναγνώριση – αποδιαμόρφωση**
- **Αποκωδικοποίηση διαύλου**

Παράδειγμα ΨΔ: Ψηφιακή διαμόρφωση συχνότητας

Εκπομπή μηνύματος:

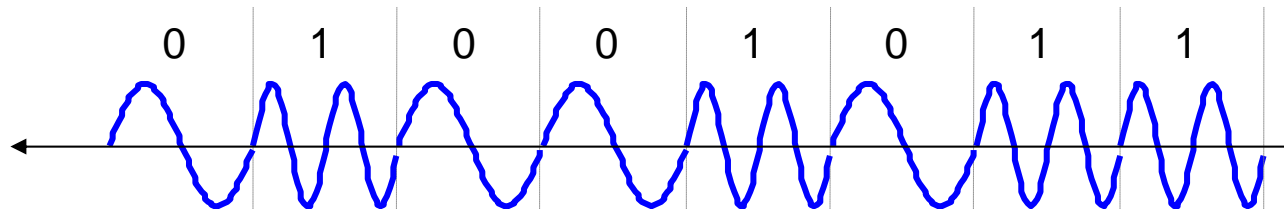
Ο Κ !

MSB

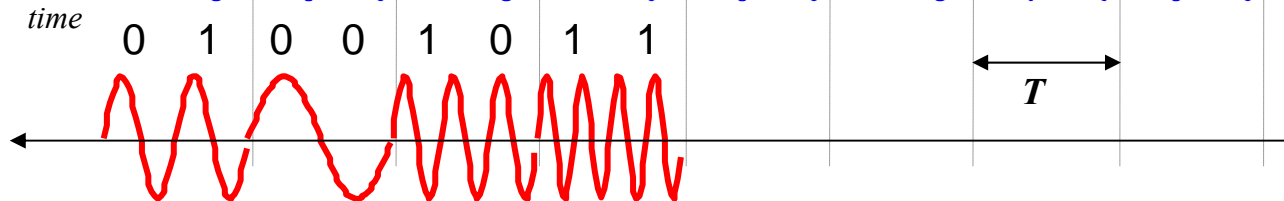
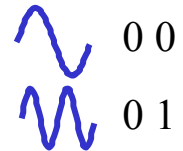
0 1 0 0 1 1 1 1 0 1 0 0 1 0 1 1 0 0 1 0 0 0 0

Δυαδική
ακολουθία

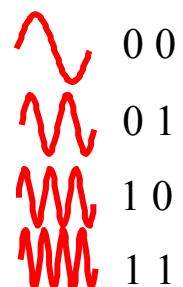
time

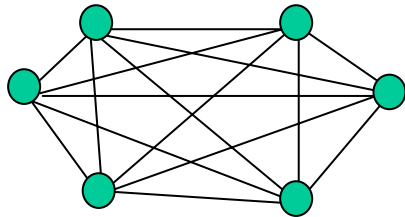
παλμοσειρά
BFSK

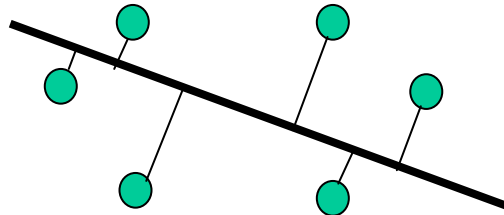
παλμοσειρά
4FSK

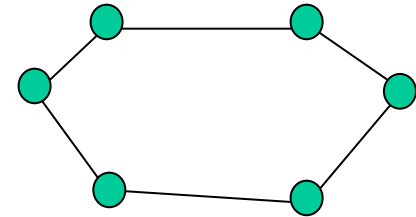
Τοπολογίες Δικτύων

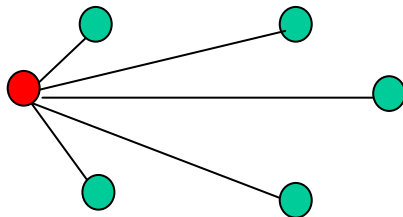
Πλήρως διασυνδεδεμένου
(fully interconnected)

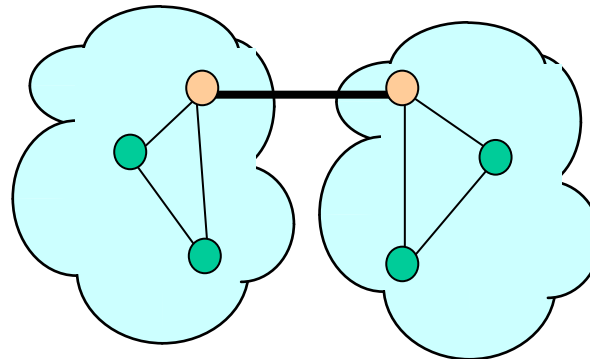
Διαδρόμου (bus)

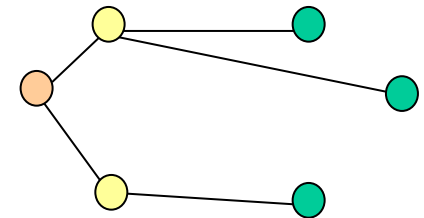
Δακτυλίου (ring)

Αστέρα (star)

Ιεραρχική (Hierarchical, εδώ 2-level)

Ιεραρχική δενδρική
(Hierarchical, tree)

Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ

- Πολυπλεξία (multiplexing)
  - Αποπολυπλεξία (de-multiplexing)
- Δρομολόγηση (routing)
- Μεταγωγή (switching)
- Λειτουργίες διαχείρισης

Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

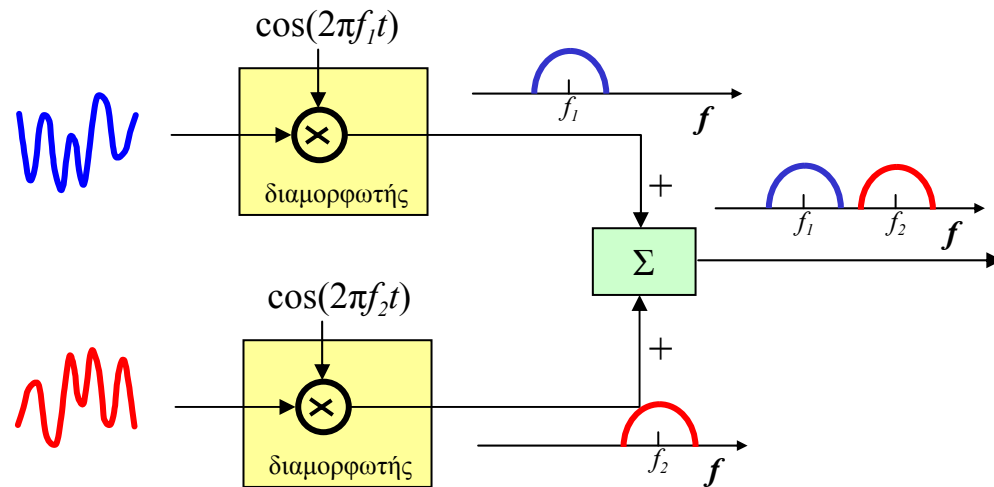
Πολυπλεξία – αποπολυπλεξία

Η συγκέντρωση ροών σε διαύλους μεγαλύτερης χωρητικότητας καθώς «ανεβαίνουμε» το δίκτυο – upstream – και η αντίστροφη λειτουργία στην άλλη κατεύθυνση – downstream.

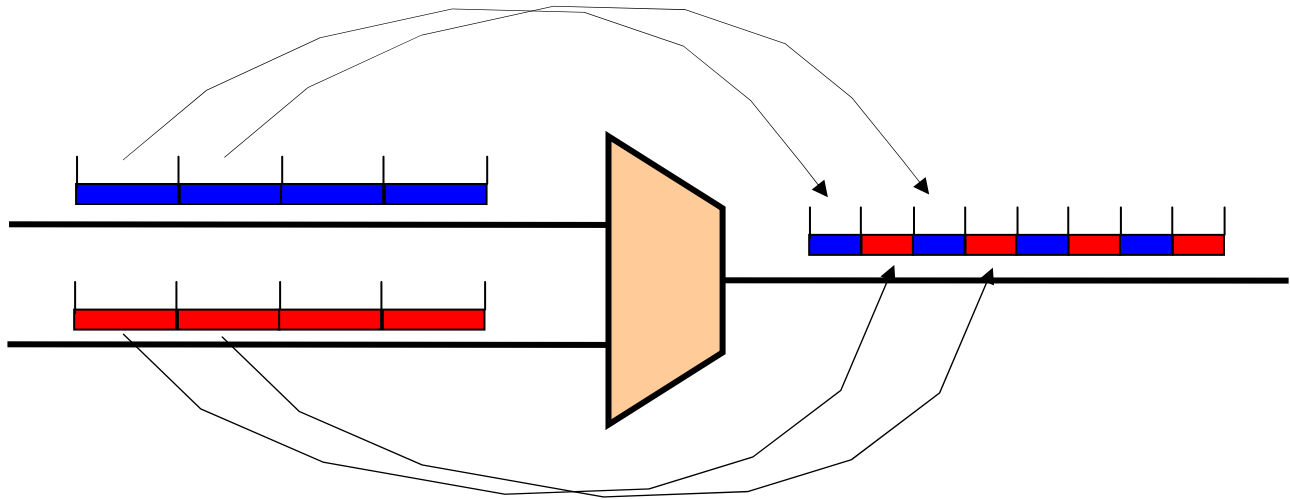
Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

Πολυπλεξία διαίρεσης συχνότητας

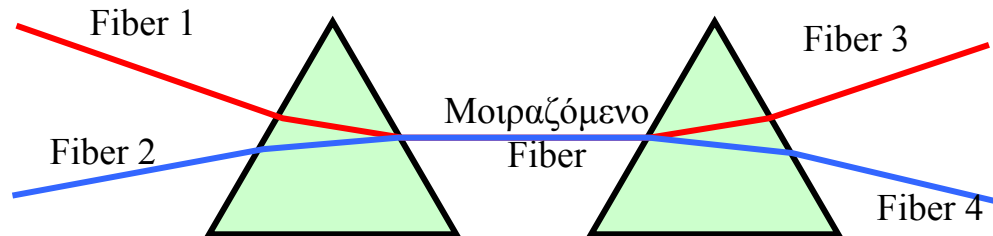
Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

Πολυπλεξία διαίρεσης χρόνου (TDM)

Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

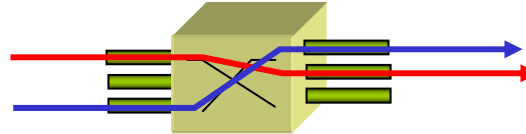
Οπτική πολυπλεξία με διαίρεση χρώματος (Wavelength Division Multiplexing)

Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

Δρομολόγηση

Είναι η λειτουργία προσδιορισμού του δρόμου (route) που πρέπει να ακολουθήσει μία ροή ή ένα πακέτο δεδομένων μέσω του δικτύου, πράγμα που θα υποδείξει και την πόρτα εξόδου σε κάθε κόμβο. Αυτό μπορεί να γίνει **ανά ροή**, σε μία φάση «εγκατάστασης» (set-up) πριν την πραγματική μεταφορά των δεδομένων, ή **ανά πακέτο**, με βάση τη διεύθυνση κόμβου προορισμού που αυτό φέρει.

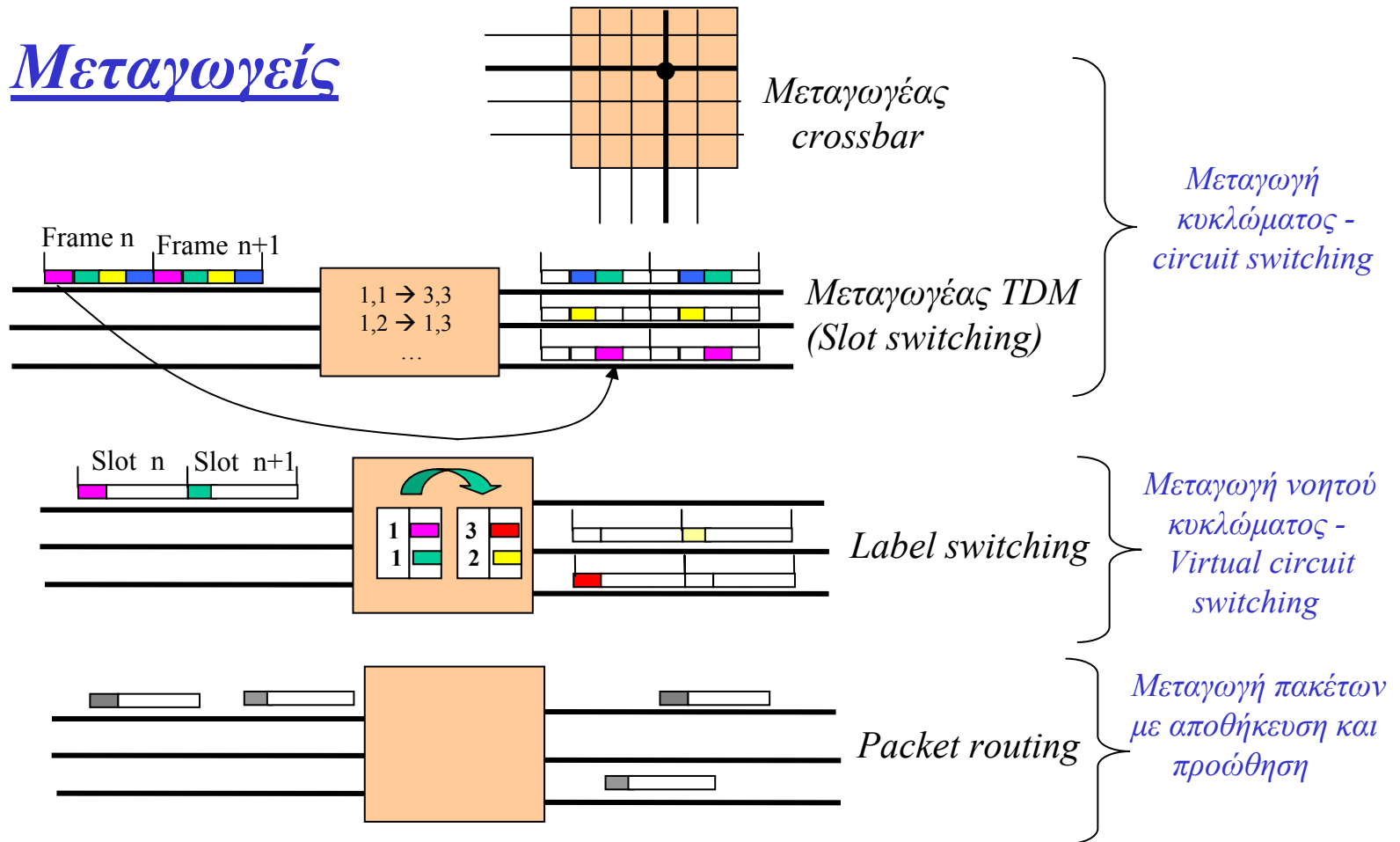
Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

Μεταγωγή (switching)

Είναι η μεταφορά των δεδομένων (τμημάτων συνεχών ροών - όπως bits, bytes - ή πακέτων) σε έναν κόμβο από τη θύρα εισόδου στη θύρα εξόδου που προσδιόρισε η δρομολόγηση.

Βασικές λειτουργίες κόμβων ΔΕ (συνέχεια)

Μεταγωγείς

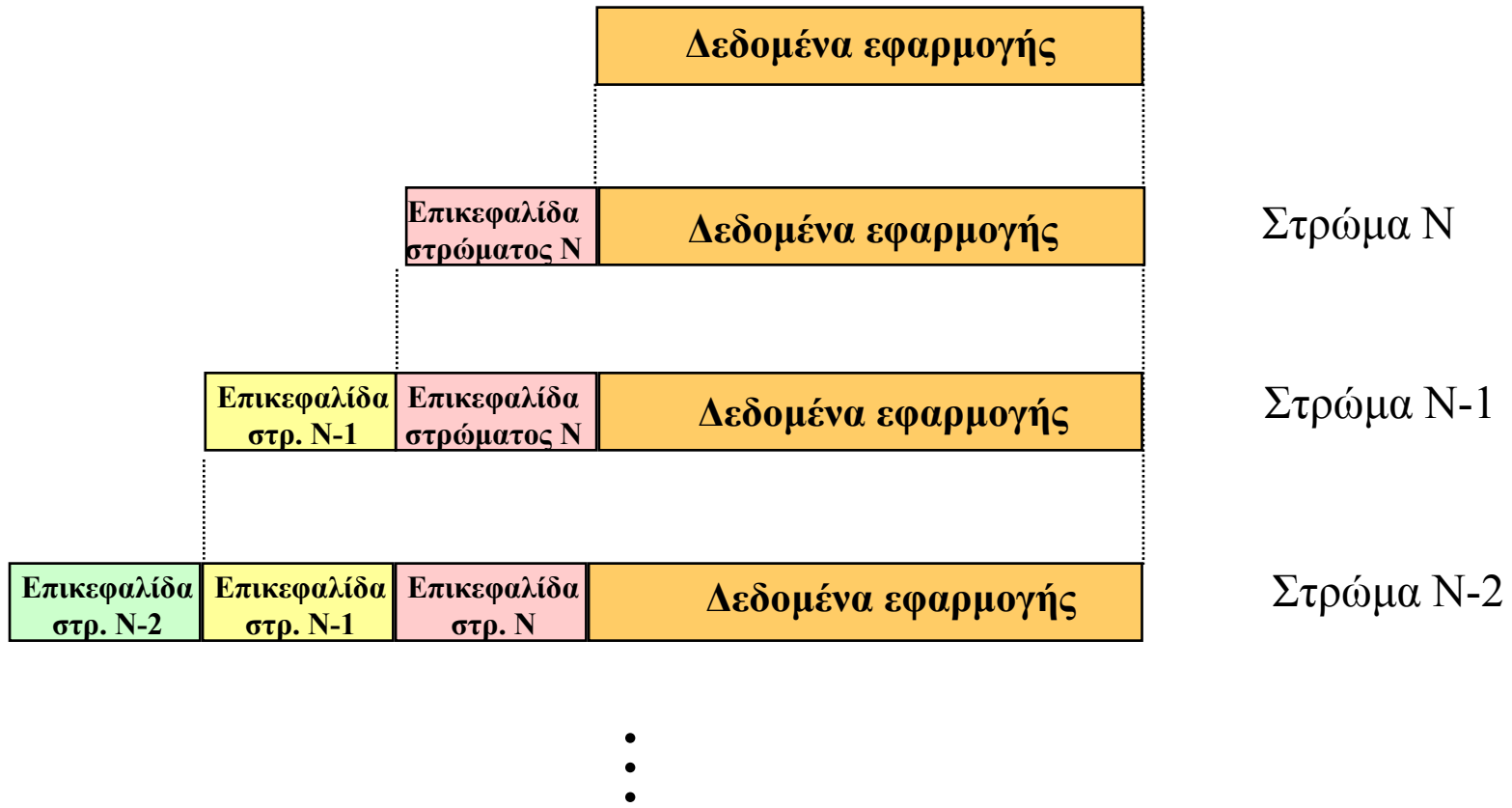
Διεπαφές & Πρωτόκολλα

- **Διεπαφές (Interfaces):** σημεία (φυσικά ή νοητά) ανταλλαγής σημάτων / μηνυμάτων / πληροφορίας σε προδιαγεγραμμένη μορφή, π.χ.
  - Serial interface RS-232
  - TCP Application Programming Interface (TCP API)
- **Πρωτόκολλα (Protocols):** σύνολα κανόνων για την ανταλλαγή ενοτήτων πληροφορίας (Protocol Data Units - PDUs) σημαντικά και συντακτικά ορισμένων.

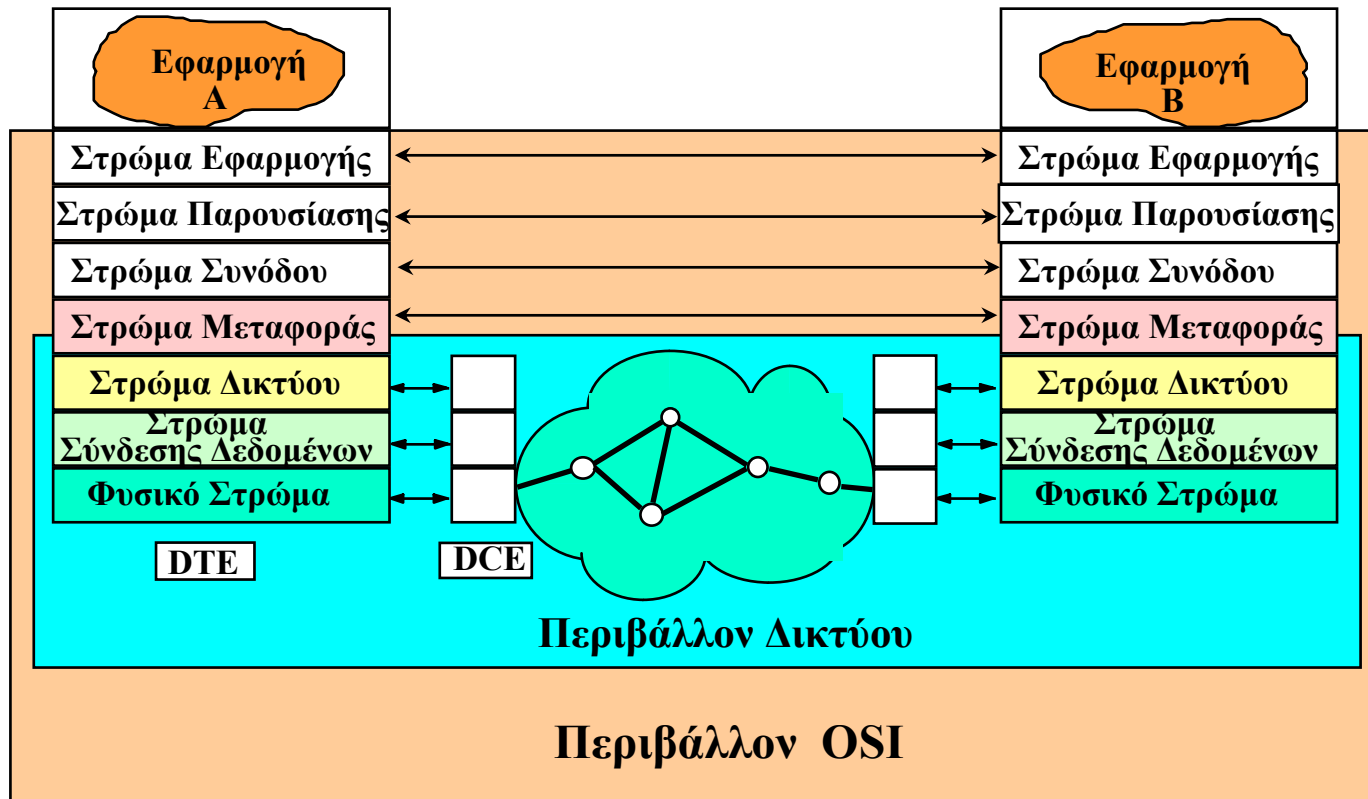
Διαστρωμάτωση Πρωτοκόλλων

- Οι λειτουργίες ομαδοποιούνται και διαχωρίζονται σε στρώματα (layers).
- Τα όρια των στρωμάτων επιλέγονται έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται η ανταλλασόμενη μεταξύ τους πληροφορία.
- **Απαραίτητη η διεθνής τυποποίηση των σημείων ανταλλαγής πληροφορίας (interfaces).**
- Η υλοποίηση κάθε στρώματος μπορεί να αλλάξει χωρίς να επηρεαστούν τα άλλα, αν τηρούνται τα interfaces.
- Η πολυπλεξία ροών μονάδων πληροφορίας (πακέτων) ανωτέρου στρώματος είναι βασική λειτουργία πολλών στρωμάτων.

Η έννοια της ενθυλάκωσης (Data encapsulation)

Αρχιτεκτονική πρωτοκόλλων OSI

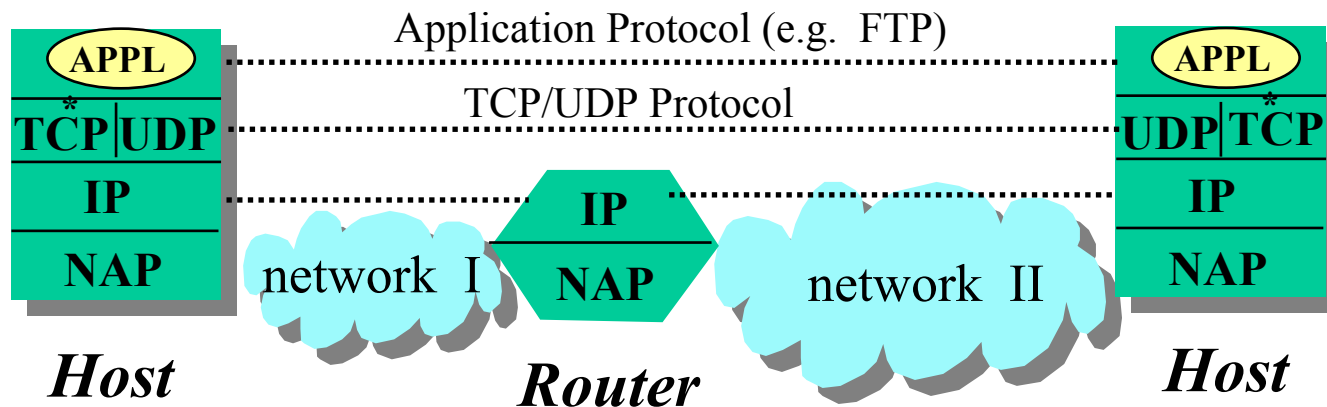

Αρχές διαστρωμάτωσης πρωτοκόλλου OSI

- ◆ Κάθε στρώμα n εκτελεί ένα σύνολο προδιαγεγραμμένων λειτουργιών
- ◆ Κάθε στρώμα n συναλλάσσεται μόνο με τα γειτονικά του, $n-1$, $n+1$, εφ'όσον αυτά υπάρχουν
- ◆ Κάθε στρώμα (εκτός του φυσικού) χρησιμοποιεί υπηρεσίες που διατίθενται από το κάτω στρώμα και προσφέρει υπηρεσίες στο πάνω στρώμα (εκτός από το στρώμα εφαρμογών)
- ◆ Μια διαδικασία αλληλεπιδρά μόνο με μια όμοιά της (peer) στο ίδιο στρώμα του άλλου συστήματος
- ◆ Οι υπηρεσίες διατίθενται από το στρώμα n στο στρώμα $n+1$ σε καθορισμένα σημεία που ονομάζονται **σημεία πρόσβασης υπηρεσίας του στρώματος n (n -service access points, n -SAP)**

Άλλες στοίβες πρωτοκόλλων: TCP/IP

Κατηγορίες Δικτύων

- **Εμβέλεια:** τοπικά (LAN), Μητροπολιτικής περιοχής (MAN) ευρείας περιοχής (WAN), παγκόσμια (Global Internet), ...
- **Χρήση:** δημόσια (public), ιδιωτικά (private)
- **Υποστηριζόμενες υπηρεσίες:** τηλεφωνικά, δεδομένων (υπολογιστών), καλωδιακής τηλεόρασης, **ολοκληρωμένων υπηρεσιών**
- **Τοπολογία:** Bus, Ring, Star, Hierarchical, ...
- **Μέρος στην τοπολογία:** πρόσβασης (access), κορμού (core/transit), εξυπηρετητών (server area networks), ...
- **Τύπος μεταγωγής:** κυκλώματος (circuit-switched), πακέτων (packet-switched), ...
- **συνδυασμός:** π.χ. **Public Switched Telephone Network**

Θέματα σχεδιασμού & υλοποίησης

- **Σχεδιασμός**

- Επιλογή τεχνολογίας, τοπολογίας & στοίβας πρωτοκόλλου
- Επιλογή υλικού/λογισμικού
- Διαστασιοδότηση (dimensioning)
- Διευθυνσιοδότηση (addressing)
- Σηματοδοσία (signaling)
- Traffic engineering

- **Υλοποίηση - λειτουργία**

- Εγκατάσταση - αρχικοποίηση
- Διαχείριση (επίδοση, ασφάλεια, αποκατάσταση βλαβών, ...)
- Διαχείριση πόρων
- έλεγχος κίνησης
- ...

Περιεχόμενο μαθήματος

- **Εισαγωγή στα δίκτυα επικοινωνιών**
  - Χρήσεις, αρχιτεκτονική, βασικές λειτουργίες, πρωτόκολλα
- **Βασικοί τύποι δικτύων**
  - Δίκτυα μεταγωγής πακέτου & μεταγωγής κυκλώματος
  - Τηλεφωνικά δίκτυα, Ethernet LAN, Διαδίκτυο, ATM
- **Το φυσικό στρώμα των δικτύων επικοινωνιών**
  - Στοιχεία ψηφιακής μετάδοσης
- **Στρώμα σύνδεσης δεδομένων**
  - Πρωτόκολλα επανεκπομπής
  - Κωδικοποίηση διαύλου
- **Τοπικά δίκτυα (LANs)**
- **Δίκτυα κινητών επικοινωνιών**
- **Δίκτυα TCP/IP – Διαδίκτυο**
- **Ασφάλεια Δικτύων**
- **Επίδοση Δικτύων – στοιχεία θεωρίας πιθανοτήτων &**

Βιβλιογραφία

- [1] Jean Walrand, *Communication Networks*, 2nd edition, Mc Graw Hill, 1998.
- [“] “ *Δίκτυα Επικοινωνιών* (ελληνική έκδοση, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
- [2] A. Tanenbaum, *Computer Networks*, 3rd edition, Prentice Hall, 1996.
- [“] “ *Δίκτυα Υπολογιστών* (ελληνική έκδοση, μετάφραση Συκά-Θεολόγου, Παπασωτηρίου 1999).